

Prosty model regresji w prognozowaniu (stosuje się dla danych bez wahań sezonowych):

Cel analizy regresji:

Modelowanie związku pomiędzy zmienną zależną Y_t (zmn. objaśnianą, zmienną prognozowaną) a zmiennymi niezależnymi $\{x_1, \dots, x_n\}$ (zmn. objaśniającymi). W naszym przypadku zakłada się, że prognozowana zmienna zależy jedynie od czasu.

Funkcyjna postać modelu liniowego:

$$Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_nx_n + \varepsilon ; \text{ gdzie}$$

- b_0 – stała,
- $b_1, \dots, b_n$ parametry równania (częstkowe współczynniki regresji)
- ε - składnik losowy

Interpretacja:

jeżeli wartość zmiennej X_i zwiększy się o 1 jednostkę, wtedy wartość Y zmieni się o wartość i -tego współczynnika korelacji częstkowej, przy założeniu, że pozostałe zmienne niezależne pozostaną bez zmian.

Uwzględnienie w modelu regresji zmiennej czasowej, umożliwia zastosowanie regresji liniowej w prognozowaniu szeregów czasowych. W tym celu należy dodać zmienną czasową X , która przyjmuje wartości kolejnych liczb całkowitych $X \in \{1, \dots, n\}$, które odzwierciedlają pozycję danej obserwacji w analizowanym szeregu czasowym.

Warianty modelu regresji:

Możliwe są również różne warianty modelu regresji. W tym celu do ogólnego modelu opisanego powyżej należy dodać dodatkowe odpowiednio przekształcone zmienne objaśniające X , np.

Model podstawowy liniowy: $Y = b_0 + b_1X + \varepsilon$

Model kwadratowy: polega na dodaniu 2 zmiennych czasowych X i X^2 : $Y = b_0 + b_1X + b_2X^2 + \varepsilon$

Model wielomianowy stopnia n : polega na dodaniu n zmiennych czasowych $X, X^2, X^3, \dots, X^n$:

$$Y = b_0 + b_1X + b_2X^2 + b_3X^3 + \dots + b_nX^n + \varepsilon$$

Model hiperboliczny: polega na dodaniu zmiennej $1/X$: $Y = b_0 + b_1(1/X) + \varepsilon$

Ogólny schemat postępowania:

1. Dodanie zmiennej pomocniczej i nazwanie jej X (w prostym modelu liniowym) i wypełnienie jej kolejnymi wartościami od 1 do n za pomocą funkcji $=V0$
2. W przypadku innych wariantów regresji, należy postąpić tak jak w punkcie nr 1 oraz dodatkowo wstawić kolejne zmienne pomocnicze (ilość i rodzaj zależy od wybranego modelu) i przypisać im za pomocą funkcji wartości wynikające z odpowiednich przekształceń, na przykład: w modelu kwadratowym dodajemy zmienną X (funkcja: $=V0$) oraz X^2 (funkcja: $=X^2$), itd.
3. Na pasku narzędzi należy odszukać: Statystyka i wywołać okno *Regresja wieloraka*

- Jako zmienną zależną, wybieramy główną zmienną, która ma być poddana analizie. Jako zmienną niezależną należy wybrać zmienną pomocniczą X (w przypadku innych modeli niż podstawowy, oprócz zmiennej X należy wybrać także pozostałe zmienne wynikające z przekształcenia zmiennej X).
- Po zaakceptowaniu wybór odpowiednich zmiennych, kończący się wywołaniem okna z wynikami analizy regresji, należy przeanalizować podstawowe miary dopasowania regresji takie jak:

R2 – miara dopasowania modelu do danych. Im bliżej 1 tym lepsze dopasowanie. Wartość podawana jest w %.

p- prawdopodobieństwo komputerowe interpretowane w odniesieniu dopasowania modelu do danych.

6. W zakładce Podstawowe wywołujemy okno Podsumowanie: wyniki regresji. W tym oknie istotne są dwie kolumny: **b** oraz **p**. W kolumnie b zawarte są informacje o wartościach współczynników regresji, natomiast kolumna p informuje o statystycznej istotności poszczególnych współczynników. Współczynnik jest statystycznie istotny jeśli wartość p jest mniejsza od założonego poziomu istotności. Zwyczajowo poziom istotności wyznacza się na poziomie 5%. Dla ułatwienia wartości statystycznie istotne (o ile nic nie zmieniono w ustawieniach programu) zaznaczane są na czerwono.

W przypadku gdy któraś zmienna miałaby współczynnik statystycznie nieistotny ($p > 0,05$), należałoby taką zmienną usunąć z analizy i wykonać analizę regresji od nowa.

7. W celu wykonania prognozy należy przywołać okno edycji (ctr+R) i przejść do zakładki Reszty, założenia, predykcja. Wybierając

założenia, predykcja. Wybierając odpowiednią wartość alfa, można wyznaczyć przedział ufności dla wartości prognozowanej. Alfa=0.05, oznacza wyznaczenie 95% PU. Alfa=0.1 oznacza wyznaczenie 90% PU. Następnie należy

wybrać przycisk Predykcja zmiennej zależnej. W oknie, które się pojawi, jako wartość X należy wpisać numer zmiennej X dla prognozowanej wartości, na przykład: jeśli analizowany szereg miał 100 obserwacji, to do prognozy na kolejny okres będzie przypisana wartość 101 i tą należy wpisać w oknie jako wartość X. W oknie wynikowym wartość prognozowaną (prognozę punktową) odczytuje się z pozycji: Przewidyw., natomiast przynależny przedział ufności (prognozę przedziałową) z wierszy: $\pm 95,0\%$ GU.

8. W celu obliczenia MAPE, należy przejść do zakładki „Analiza reszt”

Zadanie 1. Plik: energia.odnawialna.sta

Celem jest wykonanie prognozy punktowej oraz 90% prognozy przedziałowej ilości energii odnawialnej w Szwecji na lata 2017-2020 za pomocą modelu regresji prostej i modelu kwadratowego. Dodatkowo należy podać i zinterpretować wartości R^2 , p modelu oraz MAPE.

	Model liniowy		Model kwadratowy	
Rok	prognoza punktowa	prognoza przedziałowa	prognoza punktowa	prognoza przedziałowa
2017				
2018				
2019				
2020				
R^2				
p				
MAPE				

Zadanie 2. Plik: energia.odnawialna.sta

Celem jest wykonanie prognozy punktowej oraz 95% prognozy przedziałowej ilości energii odnawialnej w Polsce na lata 2017-2020 za pomocą modelu wielomianowego 3 stopnia. Dodatkowo należy podać i zinterpretować wartości R^2 , p modelu oraz MAPE.

	Wielomian trzeciego stopnia	
Rok	prognoza punktowa	prognoza przedziałowa
2017		
2018		
2019		
2020		
R^2		
p		
MAPE		